

scheldestromen

13 | zomer 2013 | tijdschrift van waterschap Scheldestromen

een zomer in Zeeland

Verder: Rondje kust en cultuur | 9 fietsfeiten | Open dag waterschap

Mensen vragen wel eens op een verjaardag wanneer het gesprek stil valt: "Wat doet het waterschap nu eigenlijk?" Ik probeer dan altijd netjes en zo volledig mogelijk uit te leggen dat we heel veel doen, maar in feite zorgen voor de veiligheid van Zeeland. Een van onze belangrijkste taken is bescherming tegen de zee. De zogenoemde nimmer aflatende strijd tegen het water. Zo zijn we eeuwen geleden ook ontstaan: met het bouwen van dijken. Blijkbaar zit dat dus in de genen van Nederlanders. Jong en oud: allemaal zijn we waterschappers in hart en nieren. Vanaf nu hoef ik die vraag dus nooit meer te beantwoorden.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf

Dijkenbouwers bij Cadzand-Bad.

inhoud

waargebeurt wat?

- 6 Nieuw gemaal
- 14 Open dag waterschap Ouwerkerk
- 19 In de steigers: kazematten
- 20 Wandelen langs de versterkte kust

Lezer Adrie de Roo meldde zich aan voor een kijkje achter de schermen bij de Westerscheldetunnel. Een persoonlijke rondleiding volgde. Door de catacomben, het kabelkanaal én de tunnelbuis zelf.

16

colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt half september.

Redactie: Linda van Dijke (LvD, eindredacteur), Arjan Goossen (AG), Marjolein Krämer (MK), Janneke Potter (JP), Chantal de Putter (CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Fotografie: Rudy Visser, Biopix: SD Lund (pag. 7 onder), Rotie (pag. 6 boven).

Opmaak: Life Design, Zierikzee

Druk: Jumbo Offset, Goes

Oplage: 19.500

Reacties, vragen of suggesties?

Ons redactieadres:

Afdeling Communicatie en Bedrijfscultuur,
Antwoordnummer 700, 4330 WB
Middelburg (geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl,
088-2461000 (lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift

Volg ons op facebook:
facebook.com/scheldestromen

*Zweet vanonder je helm.
De koele zee lonkt.*

8

Watersporten

In één keer in de kajak kruipen is nog niet zo eenvoudig. Maar eenmaal in het zadel is het heerlijk peddelen. Een stuk de zee op en je met de golven weer mee laten voeren naar het strand. Brandingkajakken is slechts een van de strandporten. Dat wordt een actieve zomer in Zeeland!

12 Kijk op vrijdagmiddag naar de A58. Menig auto draagt fietsen mee. Het is goed fietsen in Zeeland.

20 Een wandeling langs de versterkte kust van West-Zeeuws-Vlaanderen. Wij stapten het voor u uit.

24 Op de Achterdeur de familie Verhage in Vlissingen.

Waterschap Scheldestromen

Volg ons op twitter:
twitter.com/waterschap

Op de cover: Joris Seghers,
instructeur MOIO, pagina 8.

verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Open dag: 15 juni!
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Verzamelen is vet

Helaas wordt gebruikt frituurvet wel eens in de grijze container gegooit of zelfs door de wc gespoeld. Dit leidt niet alleen tot verstoppingen in het riool, u kunt het oude frituurvet beter gebruiken om geld te verdienen voor uw vereniging! Iedereen kan namens een stichting, sportclub, school of dorps huis gratis een gele container aanvragen bij het bedrijf Rotie. Gooi het in een afsluitbare verpakking in de container. Iedere volle container levert ongeveer € 32,- op. Rotie haalt de container op en plaatst een lege terug. Belangrijkste is natuurlijk dat het frituurvet gerecycled wordt tot biodiesel en het milieu weer een beetje geholpen is. En de clubkas ook! www.rotie.nl (JP)

Weer zwemweer

Elk jaar controleert Rijkswaterstaat de kwaliteit van 52 buitenwateren en het waterschap de kwaliteit van 3 binnenwateren binnen Zeeland. Alleen deze 55 locaties zijn officieel aangewezen als zwemlocaties.

De officiële zwemlocaties op binnenwateren zijn De Vogel bij camping De Vogel in Hengstdijk, het buitenbad van camping De Braakman bij Hoek en het gebied rond deze camping. Vanaf april tot en met september wordt het zwemwater minstens een keer per maand bemonsterd op ziekteverwekkende bacteriën en, mocht het nodig zijn, op blauwalg. (CdP)

Alle gecontroleerde zwemwaterlocaties vindt u op www.zeeland.nl/toerisme_recreatie/zwemwater/locaties

Nieuw gemaal bij Schore

Het is een van onze primaire taken: zorgen dat we droge voeten houden. Dat doen we niet alleen door sterke dijken. Ook een robuust watersysteem is hiervoor essentieel. Om de afvoer van oppervlaktewater in het gebied tussen Kapelle, Schore en Hansweert te verbeteren, bouwen we een nieuw gemaal in de omgeving van Schore. In 2016 moet het er staan. Het gemaal krijgt een capaciteit van zeventig kuub per minuut en is een aanvulling op het gemaal Postweg in Kapelle. Naast de taak om overtollig polderwater af te voeren, leggen we ook een vispassage aan. Op die manier leveren we meteen een bijdrage aan de visstand en daarmee een goede ecologie. (JP)

Zomertijd en zomerpeil

Als de zomer in aantocht is, zetten we de klok een uur vooruit zodat we langer kunnen profiteren van daglicht. In het waterbeheer kennen we ook zo'n zomerrooster; we schakelen over naar het zomerpeil. In de zomer verdampt er meer water en er valt minder neerslag dan in de rest van het jaar. Om te voorkomen dat het waterpeil en daarmee de grondwaterstand daalt, zorgen we bij de meeste waterlopen dat het waterpeil hoger is.

Niet overal is er een verschil tussen zomer- en winterpeil. In ons beheergebied hebben we 913 peilgebieden waarvan er 501 in de zomer een ander peil hebben dan in de winter. Afhankelijk van bodemtype, gebruik en vooral weersomstandigheden passen we eventueel stuwen en gemalen aan. Als we overschakelen, doen we dat geleidelijk om schade aan oevers te voorkomen. Van de 965 stuwen in ons gebied, zijn er 153 geautomatiseerd. Er blijft dus heel wat handwerk noodzakelijk.

In een peilbesluit zijn waterpeilen voor een gebied vastgelegd. Het verschil in zomer- en winterpeil is vooral te merken in het buitengebied. In Zeeuws-Vlaanderen vlakbij Driewegen wisselt dit het meest, van NAP -0,60m in de winter naar NAP +0,40m in de zomer. In stedelijke gebieden hanteren we veelal het hele jaar hetzelfde waterpeil. (JP)

Luc Verstraeten neemt de waterpeilen op.

Hoe de patrijzen lopen

De mannetjespatrijs heeft een grotere, donkerdere buikvlek dan het vrouwtje.

Al eens een patrijs zien lopen? Dit kleinere familielid van de fazant is vaak met een groepje bij elkaar. De kans dat u ze tegen het lijf loopt is klein. De aantallen zijn de laatste decennia namelijk zeer sterk afgenomen. Zeeland is een van de laatste bolwerken voor de patrijs. Om meer te weten te komen over waar ze precies voorkomen, wat bepalend is voor broedsucces en wat het effect is van faunaranden en hagen, besteedt Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) dit jaar extra aandacht aan deze akkervogel. Met zogenoemde telcafés, onderzoek en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer. Als wij tijdens ons werk in het buitengebied een patrijs zien, noteren we de locatie en het aantal.

Bent u gebruiker van een perceel in het buitengebied, dan kunt u maatregelen nemen waarvan patrijzen profiteren. Soms eenvoudig uit te voeren. Als u stopt met het maaien van slootkanten in het broedseizoen zal menig broedende en jonge patrijs gespaard worden. (LvD)

Ziet u een patrijs? Geef dit dan door via www.landschapsbeheerzeeland.nl

Strandsport

- Blokarten, powerkiten
€ 25,- per uur
- Kitesurfintroductie
€ 40,- voor 2 uur
- Golfsurfen, SUP
€ 20,- per uur
- Huur materiaal na introductie
€ 15,- per uur

MOIO Adventure
Vlamingpolderweg 3^a
Cadzand
Duinovergang 9

Mijmeren over Zeeland

Veel toeristen komen naar Zeeland voor de prachtige stranden. Ook onze polders zijn erg geliefd. Op mooie dagen zie je fietsers in groten getale op de polderwegen, genietend van de vele mooie dorpen die onze provincie rijk is. Vakantiegeangers met een boot zien Zeeland vanuit een andere dimensie. Heerlijk vertoeven op de Zeeuwse wateren en 's avonds aanmeren in een van de vele leuke jachthavens. Ook de vakantiegeanger - en de Zeeuw - die van sporten houdt maar het strand niet kan missen, is in Zeeland op het juiste adres. We nemen een kijkje bij dit sportieve strandgeweld bij MOIO Adventure in Cadzand-Bad.

De vergezichten van MOIO

Verscholen achter de duinen van de Vlamingpolder in Cadzand-Bad ligt MOIO Beachclub. De zon schijnt uitbundig en de temperatuur wijst 28 °C aan. Het terras zit vol en het strand is overspoeld met zeeaanbidders. De Sardijntoren in Vlissingen steekt scherp af tegen de horizon en zelfs de gigantische kranen in de haven van Zeebrugge zijn te zien. Kinderen zoeken schelpen en halen met hun schepnet garnaaltjes uit het water. Felgekleurde vliegers steken scherp af tegen de strakblauwe lucht.

Wake-up!

“Opletten! Heeft iedereen de planklijn aan zijn enkel vastgemaakt? Ja? Oké, dan gaan we beginnen!” De instructeur geeft de groep de laatste instructies voor het SUP, Stand Up Paddle surfing. Met hun board manoeuvrerend tussen de parasols en de handdoeken gaat de groep richting zee om aan het echte werk te beginnen. Op een groot surfboard met een peddel gaan ze proberen de zee op te peddelen. Al wiebelend staan ze op de plank maar een golf gooit ze er weer net zo gemakkelijk vanaf. Na een uur is niet meer bij te houden hoe vaak ze kopje onder zijn gegaan, maar er zit toch vordering in. Warempel, ze blijven al even staan!

Blokarten

In de verte scheren een paar blokarters (strandzeilen) in volle vaart over het strand. De karretjes met grote felgekleurde zeilen gaan pas op het laatste moment overstag. De blokart draait op één wiel door de bocht, maar dat blijkt nog niet zo eenvoudig te zijn. Een van de karretjes gaat op z'n zij. Na wat geklungel staat het karretje weer rechtop en sjeest de blokarter zigzaggend

Vakantie in Zeeland: luieren op het strand, zwemmen in zee en genieten van een drankje op het terras. Heerlijk! Maar onze provincie heeft heel wat meer te bieden en is bij uitstek geschikt voor sportieve strandsporten. Wat dacht je van X-boarden, blokarten, powerkiten of skimboarden? Geen geheimtaal maar een greep uit de vele sporten.

door Chantal de Putter

Actief op het STRAND

Links: leuk, brandingkajakken.
Maar hoe steek je van wal?
Middenonder: sporten op het strand
maakt hongerig.
Rechtsonder: staand peddelen
begint met blijven staan.

terug naar de startlijn, met vast een heleboel zand achter z'n oren.

Brandingkajakken

Een groep vriendinnen staat bij het paviljoen van MOIO te popelen om te gaan kajakken. Gehuld in wetsuit, zwemvest en veiligheidshelm sleuren ze hun kajak richting de branding. Het zweet loopt vanonder hun veiligheidshelm maar de koele zee lonkt. Nog een klein stukje en dan... eindelijk verkoeling! Iedereen doet verwoede pogingen om in één keer in de kajak te kruipen, maar dat gaat niet zo eenvoudig. Het duurt even, maar ook de laatste blijft in de kajak zitten. Naast elkaar peddelen ze een stuk de zee op en laten zich met de golven weer meevoeren naar het strand.

Skimboarden

Langs de branding rent een jongen met een skimboard onder z'n arm. Hij gooit de ronde plank op de vloedlijn en springt enthousiast op het board. Een Tarzankreet volgt maar hij valt er net zo hard weer af. Zou Tarzan ook zo vaak uit de lianen zijn gevallen? Vast een blauwe plek rijker probeert hij het toch opnieuw en jawel, hij blijft staan! Een overwinningskreet volgt en vol goede moed begint hij aan een nieuwe poging.

Powerkiten

Hoog in de lucht heeft de wind vrij spel op de felgekleurde vliegers. Als sierlijke dansers dartelen de vliegers om elkaar heen. Hangend aan de stuurbar proberen de instructeur en

z'n cursist de vlieger hoog in de lucht te houden en de dans van de vliegers te volgen. Maar soms wint de wind en sleurt de powerkiter, met instructeur, meedogenloos door het zand.

X-Boarding

Wat komt daar over het duinpad gereden? Twee jonge gasten met fluorescerende helmen komen pruttelend de duinovergang af op hun X-board. Zie het X-board maar als een skateboard op vier terreinbanden en een elektromotor. Als volleerde X-boarders is het optrekken en remmen een peulenschil. Maar het bochtenwerk is toch andere koek. Blijven oefenen!

Pfff...

Een warme zomerdag loopt ten einde. Parasols en strandstoelen worden ingepakt en de rust keert langzaam terug op het strand. De gezellige drukte verplaatst zich naar de strandpaviljoens. De strandgangers genieten van het eten en de ondergaande zon om vervolgens moe maar voldaan huiswaarts te gaan.

Zin gekregen om een van deze strandsporten te beoefenen? Kijk op de website van MOIO voor deze en andere strandsporten, www.moio.nl. Iets te actief? Lekker luieren is niks mis mee hoor! Het is tenslotte vakantie. ■

“Is Sabewa gerechtigd om belasting namens het waterschap te heffen?”

Ja, waterschap Scheldestromen is per 1 januari 2013 toegetreden tot het samenwerkingsverband Sabewa Zeeland.

.....

: Bedankt

Van diverse mensen hebben we zeer positieve reacties ontvangen over het KNRM artikel in het lentenummer van Scheldestromen. Dank voor de foto's, het verhaal en de moeite die jullie hebben genomen!

Namens de KNRM, Jan Aarnoutse

Digitaal

Allereerst mijn complimenten voor jullie fraaie blad. Uit milieuoverwegingen geef ik toch de voorkeur aan de digitale uitgave. Mijn voorkeur voor het keuzeartikel is onderwerp A: fietsen en wandelen aan de versterkte Zeeuws-Vlaamse kust.

Erna Ramstijn
Middelburg

Winnaars 'De kust is veilig'

In de vorige Scheldestromen stelden we de volgende vraag: tegen welke storm is de versterkte kust bestand? Het juiste antwoord is: tegen een superstorm die eens in de 4.000 jaar voorkomt.

Uit de tientallen inzendingen hebben we vijf winnaars getrokken:

1. **Bram Tissink, Kapelle**
2. **A. de Gardeijn, Schoondijke**
3. **A. de Baare, Breskens**
4. **Annemieke Blokzijl, Hoogeveen**
5. **John Flipse, Vlissingen**

De winnaars hebben inmiddels het boek 'De kust is veilig' ontvangen. Veel leesplezier!

Uitslag lezerskeuze

In het vorige nummer vroegen we de lezers om een voorkeur voor een artikel door te geven:

- A: Fietsen en wandelen aan de versterkte Zeeuws-Vlaamse kust
B: Verknocht aan Zeeland in 3 interviews: inwoner, toerist en student
C: Hoe veilig zijn onze dijken echt?
D: 24 uur op de camping, dagboek van een campinghouder

Als overduidelijke winnaar is onderwerp **A** uit de bus gekomen. Op pagina 20 het resultaat!

Recreatief fietsen is populairder dan ooit. Nederland kreeg knooppunten en met de komst van de elektrische fiets lijkt er nog nooit zoveel animo te zijn geweest voor een rondje op de velo. Er zijn fietscafés, fietsapps, en zogenoemde routedoktoren. Negen weetjes op een rij.

door Linda van Dijke

Met de wind mee

Flitsend de file voorbij

Wel eens van fietssnelwegen gehoord? Een fietsroute die niet doorkruist wordt door andere verkeerssoorten, vrij van kruispunten, geen rotondes en geen koeien op de weg. Hoge snelheden maken en op de fiets de file voorbij rijden, is de gedachte. Beleidsmedewerker Wegen Kees Slabbekoorn: "Een echte fietssnelweg in Zeeland is niet haalbaar. Je moet een balans hebben tussen investering en rendement, de provincie is te dunbevolkt."

Routedoktoren en chirurgen

Het onderhoud aan de bordjes van het fietsknooppuntensysteem gebeurt door vrijwilligers, de zogenoemde routedoktoren. Zij fietsen sowieso twee keer per jaar hun route. Voor controle, een sopje en eventueel wat snoeiwerk. Chirurgen beheren de voorraad van het materiaal.

Sms'je van de schipper

Een rondje met een pontje. Al jaren een leuke manier om als fietser of voetganger naar de overkant geloodst te worden. Maar u weet ook: het staat of valt met het weer. Vaart-ie wel of vaart-ie niet? Er is een sms-alert service. Als een schip uit de vaart is, komt er een berichtje. Abonneren kan door 'alert aan' te sms'en naar 4422. Ook handig voor vakantiegangers, want afmelden is zo gepiept. Dit kan door 'alert uit' te sturen naar 4422.

Massaal op de elektrische fiets?

Uit Belgisch onderzoek blijkt dat de opvatting over elektrisch fietsen aan het veranderen is. 61,4% van de ondervraagde forensen geeft aan voor een elektrische fiets te kiezen voor woon-werkverkeer. Van de ouderen geeft slechts 32,5% aan de fiets te zullen gebruiken.

Fietsapp

In de app 'Zeeland fietsroutes' staan vaste routes met knooppuntnummers. Handig als er even geen VVV of kaart voorhanden is. Nu nog alleen beschikbaar voor de iPhone, vanaf juli ook voor Android. ■

Buitendijks fietsen

Waar kun je mooier fietsen dan op de grens van land en water? Bij kustversterkingen komen vaak prachtige fietspaden, denk maar aan de kust bij Vlissingen, Westkapelle en West-Zeeuws-Vlaanderen. De onderhoudswegen op de dijken van het waterschap worden waar mogelijk opengesteld voor fietsers. Nu al goed voor zo'n 185 kilometer fietsplezier met zeezicht! En met de versterking van de glooiingen wordt dat aantal kilometers de komende jaren alleen nog meer groter.

Fietscafés

Fietscafés zijn horecagelegenheden die extra fietsvriendelijk zijn. U herkent ze aan het gevelbord. Men heeft een sanitaire ruimte die ook toegankelijk is voor fietsers die geen gebruikmaken van de horecafaciliteiten. U kunt er gratis uw bidon vullen en de elektrische fiets kan ook bijtanken. Promotie Zeeland Delta geeft in juni een bonnenboekje uit

met aanbiedingen van fietscafés. Te downloaden via vvvzeeland.nl en bij de fietscafés zelf aanwezig.

Van auto op fiets

Met de auto op pad om te gaan fietsen. Zo kom je nog eens ergens anders. Muriam Boogerd van de gemeente Borsele noemt 's-Heerenhoek als populaire opstapplaats: "Mensen parkeren de auto bij de kerk, gaan lekker fietsen in de Zak van Zuid-Beveland en drinken bij terugkomst nog wat op een van de terrasjes in het dorp."

Fietsknooppunten

Sinds 2006 heeft Zeeland een knooppuntensysteem, een bewegwijzerd netwerk van zorgvuldig geselecteerde fietspaden en wegen. Anne Boogaard van Promotie Zeeland Delta noemt de effecten: "Mensen fietsten vroeger over de fietspaden langs de kust. Nu is er meer spreiding en wordt heel de provincie ontdekt. Ook door de Zeeuwen zelf."

open dag

Open dag waterschap

Watersnood-
museum
Ouwkerk

15/6/2013

10.00 – 16.00 uur

**Kom naar onze open dag en
bezoek ook het Watersnood-
museum voor slechts € 1,-***

* Bij de informatiestand in de ontvangsttent kunt u gereduceerde toegangskaatjes kopen voor het Watersnoodmuseum. U betaalt slechts € 1,- per kaartje, het waterschap legt het resterende bedrag bij. Deze kaartjes zijn alleen geldig op 15 juni 2013. Kinderen onder de 6 jaar mogen gratis naar binnen.

Doen!

- Bekijk het wagenpark van dichtbij en vanuit de lucht.
- Zie hoe muskusratten gevangen worden en waarom.
- Neem een digitaal kijkje in het riool.
- Laat u rondleiden over de rioolwaterzuivering.
- Doe mee met prijsvragen en win.
- Beklim de kraan en ga op de foto.
- Bouw mee aan de dijk.
- Schat het gewicht van de breuksteen van projectbureau Zeeweringen.
- Bekijk het onderwaterleven van zoet en brak water.
- Geniet van een gratis kopje koffie of thee.

Een bolus op de zuivering

Zes kilometer verderop ligt rioolwaterzuivering Mastgat. Ook daar staan de deuren voor u open. Daar kunt u zien, ruiken en ervaren hoe het waterschap uw rioolwater zuivert. We hebben een binnen- en buitendijkse fietsroute voor u uitgestippeld, maar tussen 10.30 en 14.30 uur vertrekken elk half uur bussen vanaf het Watersnoodmuseum naar de zuivering. De laatste bus terug naar Ouwkerk vertrekt om 15.45 uur. Er ligt een bolus voor u klaar!

Het waterschap van toen, nu en later

Hoe werd de diepte van de vooroever vroeger gemeten en hoe werden palen vroeger geheid? Hoe maait het waterschap nu zijn sloten en wat kost het aanleggen van een kilometer fietspad? Welke projecten voert het waterschap het komende jaar uit? Breng een bezoek aan onze open dag en u krijgt antwoord op al deze vragen.

Natuurwandeling langs Ouwkerkse kreek

Het terrein waar wij onze tenten opslaan, kijkt uit over de kreken van Ouwkerk. U kunt zelfstandig een prachtige natuurwandeling maken van 2,5 kilometer rond de Oostkreek. U haalt bij ons de route op. Deze wandeling duurt ongeveer 1,5 uur. Om 14.00 uur kunt u onder begeleiding van een natuurgids van Staatsbosbeheer gratis een speciale wandeling maken langs de Oosterschelde en het krekengebied. Deze wandeling duurt ongeveer een uur.

Hiervoor moet u zich vooraf aanmelden bij onze informatiestand of via communicatie@scheldestromen.nl. Vol=vol.

Wasschappelse Heiploeg

Burgemeester Rabelink, dijkgraaf Poppelaars en de heer Kortsmit van projectbureau Zeeweringen helpen om 10.00 uur de heiers van de Wasschappelse Heiploeg met het heien van de eerste 'open-dag-paal'. Zij worden daarbij aangemoedigd door jeugdwaterschapsbestuurder Jos van Ginneken die het startschot geeft voor de open dag. De rest van de dag zijn de liederen en prestaties van de heiers in dijkwerkerskleding nog te horen.

Smullen

Vlak naast het terrein waar onze tenten staan, ligt Brasserie De Vierbannen. Tijdens onze open dag kunt u daar genieten van heerlijke gerechten. Speciaal voor 15 juni biedt het restaurant buiten tegen betaling extra hapjes aan, zoals belegde broodjes, tosti's, pizzastukken en ijs.

Vragen over de open dag?
Mail naar communicatie@scheldestromen.nl
of bel 088-2461000.

: achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.

Adrie de Roo (66) uit 's-Heer Arendskerke heeft de bouw van de Westerscheldetunnel destijds met veel interesse gevolgd in de media. Tegenwoordig rijdt hij er regelmatig door. Tijdens de onderhoudsnacht mag hij ook onder het wegdek kijken. "Je zou hier verdwalen."

door Linda van Dijke

Jacco Grootjans en Adrie de Roo

Nacht in de tunnel

Het is 21.00 uur als werkauto's van de aannemer de tunnel overnemen. Zo'n tachtig man is er in touw. Met tegels wassen, lampjes vervangen, vegen, wegbelijning reinigen en kolken zuigen. Ze gaan door tot 4.00 uur. Het is onderhoudsnacht bij de Westerscheldetunnel.

Pooltemperaturen

"Dat is een probleem", teamleider onderhoud Jacco Grootjans (48) wijst naar boven, waar een flinke ijspegel hangt. "Die is minimaal 1,5 meter lang. Als die naar beneden komt, komt-ie dwars door je autodak heen. Daarom schouwen we de tunnel iedere dag twee keer en bij lage temperaturen zelfs nog vaker." Een oorverdovend lawaai komt dichterbij. Het is een veegwagen van de firma Hoon-dert. Op de bumper gevolgd door zijn grotere broer. Jacco probeert er bovenuit te komen: "De voorste wagen veegt het wegdek en spuit reiniger op de belijning, de achterste zuigt het op." Ze zijn nauwelijks gepasseerd of een hoogwerker komt langs. De mannen in het bakje, gekleed op pooltemperaturen, inspecteren en reinigen de matrixborden.

Wat doet u bij pech?

In de dwarsverbinding, de ruimte tussen de twee tunnelbuizen, wordt

het geluid van de werkzaamheden gedempt. Toch zegt Jacco: "Hier hoop je niet terecht te komen. Deze dwarsverbinding wordt pas gebruikt als er geëvacueerd moet worden, bij brand bijvoorbeeld." Hij verduidelijkt: "Als je autopech hebt, ga dan niet naar zo'n groene deur. Die zitten altijd aan de overkant van de rijbaan en dat wil je niet. Bovendien zitten de deuren op slot." Een vluchtdeur die op slot zit, zie je Adrie denken. Jacco licht toe: "Onze operators houden alles in de gaten. Op een moment dat vluchten echt moet, worden de deuren automatisch ontgrendeld. Het is puur voor de veiligheid dat ze niet open zijn. Je kunt je voorstellen wat er gebeurt als je in de andere buis terechtkomt terwijl daar verkeer rijdt."

Wat wel?

"Wat iemand wel moet doen bij autopech? Knipperlichten aan, motor af en direct de auto verlaten. En de sleutels erop laten zitten. De grootste stress bij een operator is als iemand in z'n auto blijft zitten." Hij vervolgt: "Om de vijftig meter is een hulpkast. Deze rode kast doe je open en met de hoorn heb je direct contact met de operator." Een veilige plek om te wachten is voorbij je auto op de betonnen rand.

"Geen één tunnel is waterdicht"

Bij de Westerscheldetunnel werken 65 medewerkers. De operators zijn de ogen en oren van de tunnel, tolgaards zijn het gezicht en tunnelwachten bieden de helpende hand bij pech. Veiligheid en klantgerichtheid staan hoog in het vaandel. Via twitter, sms, e-mail, RSS en een app houdt de tunnel mensen op de hoogte van de beschikbaarheid van de tunnel.

Tunnelfeitjes

- De ventilatoren in de tunnel staan niet standaard aan. Ze draaien wel op een natuurlijke manier door de rijwind van de auto's. Als ze alle 40 aan zouden staan, staat dit gelijk aan windkracht 10 a 12.
- Een lekke band? Dan wordt het voertuig geborgen door een bergingsbedrijf. Er mag vanwege de veiligheid niet gewerkt worden in de tunnel.
- Vrachtwagens worden in de spits niet direct weggesleept maar 'gepland' geborgen. Tenzij er levende have aan boord is.
- Langzaam verkeer dat niet op een dieplader kan, mag op aanvraag tussen 00.00 en 5.00 uur door de tunnel.

Bluswater

We zijn inmiddels in het kabelkanaal onder het wegdek. Een ruimte van zo'n twee meter hoog en anderhalve meter breed. Jacco schakelt met één knop 6,6 kilometer verlichting aan. "Deze zwarte buis vervoert het bluswater. We hebben 240 m³ water in voorraad." Jacco legt aan Adrie de functies van de kabels en leidingen uit. "Naast de bluswaterleiding, liggen er bijvoorbeeld hoogspanningskabels en zijn er buizen die het lekwater van de tunnel afvoeren." Jacco praat over 'zweten'.

"Geen één tunnel is waterdicht. We voeren ongeveer 2,5 m³ lekwater per etmaal af. Dat wordt eerst bemonsterd en gaat daarna naar de Westerschelde. De witte vlekken die je ziet aan de tunnelwand, zijn de zoutrestanten van een opgedroogde lekkage."

De ogen van de operators

De operators kunnen via twintig schermen de gehele tunnel volgen. Jacco: "De ogen van de operators zijn de camera's. De techniek is zo uitgerust dat als er iets aan de hand

is, een scherm vanzelf beeld geeft. Bijvoorbeeld als een auto langzamer rijdt dan 20 km per uur."

Jacco leidt ons van de ene ruimte naar de andere. Een ware catacombe. Adrie: "Je zou hier verdwalen." Om 22.15 uur zijn we rond. "Ik vind het nog indrukwekkender dan ik dacht", geeft Adrie aan. "Ik kan het allemaal niet letterlijk navertellen maar het is veel duidelijker geworden." Hij noemt nog wel één na-deeltje: "Jammer van die kroket en erwtensoep..." ■

in de steigers

- Keizersbolwerk
- Boulevard de Ruyter
- Bouwbedrijf Van de Linde
- € 715.000 (50% EU-subsidie)
- Gebouwd in 1548
- Verbouwd in 1809
- 463 m²

Elke Vlissinger kent de plek: het gangetje van het Keizersbolwerk, onder het standbeeld van Michiel de Ruyter. De gang vertoont nu nog blinde muren. Na de restauratie is het voegwerk weer helemaal netjes en zitten er aan één kant weer ramen in.

door Arjan Goossen

Kazematten Vlissingen

Het bekende tunneltje onder de Boulevard

Het bekende tunneltje is onderdeel van de zogenoemde kazematten; bomvrije ruimten die gebruikt werden om geschut op te stellen en munitie onder te brengen. “Het is een uniek project”, vertelt Marco de Feiter die namens het waterschap projectmanager is van het werk. “Het Keizersbolwerk is in de 16^e eeuw aangelegd door keizer Karel V. Begin 19^e eeuw werd het door Napoleon aangepast in de huidige vorm, inclusief een garnizoensbakkerij. In de Tweede Wereldoorlog gebruikten de Duitsers de ruimten als schuilplaats en om torpedo's op te slaan. Onder het

bolwerk bevinden zich oude gewelven. Er zijn dertien ruimten, zes daarvan zijn ongebruikt en verkeren in slechte staat. Er zitten scheuren in die we gaan dichten en ook de muren zijn bol komen te staan van onder andere vocht. Er komen mooie houten deuren en er worden weer ramen in geplaatst. Het waterschap zorgt dat dit belangrijke cultuurhistorische bouwwerk en Rijksmonument in stand wordt gehouden. De gemeente Vlissingen zorgt voor de bouwkundige aanpassingen. Het is de bedoeling om de kazematten half augustus open te stellen voor publiek.”

Volgens Marco is niet exact te zeggen wanneer het werk volledig afgerond is. “Dat komt door het vocht. Om kwalitatief goed werk te kunnen leveren zijn voor sommige werkzaamheden wat drogere omstandigheden nodig.”

Na de restauratie worden de kazematten geschikt gemaakt voor het huisvesten van exposities door het muZEEum. De restauratie is mede mogelijk gemaakt door subsidie van het EU-programma ‘Muren en Tuinen’.

De West-Zeeuws-Vlaamse kust heeft sinds 2009 heel wat veranderingen ondergaan door de kustversterking bij Nieuwvliet-Groede, Herdijkte Zwarte Polder en Breskens. Te voet gaan we langs de kustversterking en andere bijzondere en mooie plekken.

door Marjolein Krämer

Het startpunt is het Veerplein in Breskens. Vanaf het Veerplein lopen we vanaf de boot naar rechts, langs de oude bootterminal (het blauwe gebouw) richting Scheldeveste. Dit ligt voor het oude fort Frederik Hendrik. Kenmerkend is de muur bovenop de dijk. Die vertelt de geschiedenis van het oude fort tot en met nu. De rode steenbekleding accentueert de contouren van het fort. De betonblokken in verschillende hoogtes vergroten de weerstand van de dijk.

Mijnen?

Verder lopend komen we aan de rechterkant een oude MUD-paal (Mijnen Uitkijk Dienst) tegen. Op de MUD-palen werd een meetapparaat geplaatst: de pelorus. Door metingen kon worden vastgesteld waar een zeemijn in het water was beland. Nog te zien aan de ijzeren ring rond de top van de paal. Tegenover de MUD-paal treffen we het beeld 'Impressie', bovenop de dijk. Een werk van Joseph Panecoucke dat het verleden en de toekomst uitbeeldt. 'Daar waar de Schelde in de Noordzee stroomt, vervolgens als wolken opstijgen om verderop de rivier weer te voeden als symbool voor eeuwigdurende cycli.'

Kortste route

Op de dijk komen we langs strandpaviljoen 't Halve Maentje. Iets verder is een vogeltelpost links in de duinen. Vogels vliegen niet graag over water en nemen daarom de kortste route over de Westerschelde. We lo-

pen rechtdoor richting de gietijzeren zwart-witte vuurtoren. De toren (28,4 meter) is de oudste nog bestaande gietijzeren toren van Nederland. Op 19 januari 1868 is het licht van de vuurtoren voor het eerst ontstoken, de toren is nu niet meer in gebruik.

De zwakste ...

Via de Panoramaweg lopen we verder. Bij helder weer is de kust van Walcheren goed te zien. Aan de andere kant van de dijk wordt gewerkt aan de kustversterking Waterdunen. De hele kust van Breskens tot aan het Zwin is aangemerkt als Zwakke Schakel. Dit houdt in dat de kust versterkt moet worden. In Zeeland moet de kust een storm kunnen doorstaan die eens in de 4.000 jaar voorkomt. Ter vergelijking: de storm van 1953 komt gemiddeld eens in de 250 jaar voor.

Staketwerk

't Killetje is de volgende plek. Hier staat een monument dat herinnert aan drie decennia Deltawerken. Bijzonder is het staketwerk. Staketwerk is paalwerk op de glooiing van een dijk of hoofd. De paalrijen staan langs en dwars op elkaar en vormen vakken of 'kisten'. Staketwerk is een eeuwenoude techniek in de strijd tegen het water.

We laten 't Killetje achter ons en gaan links omhoog het pad op. We lopen langs verschillende strandpaviljoens over de kustverster-

Een rondje kust en cultuur

't Killetje. Hoe meer kleuren mos, hoe schoner het milieu.

Boven: de Zwartegatse kreek herbergt een heel verhaal.
Midden: bij 't Killetje staat een monument dat herinnert aan drie decennia Deltawerken.
Onder: Groede, uitgeroepen tot leukste dorp van Zeeland door 3FM.

king van Nieuwvliet-Groede. Om de kust te versterken is 2,8 miljoen kubieke meter zand uit de Noordzee op het strand gespoten. Met dit zand is drie kilometer nieuwe duinen aangelegd tegen de bestaande dijk. Bij het versterken van de kust houden we waar mogelijk rekening met de ruimtelijke kwaliteit, zodat een veilige en aantrekkelijke kust ontstaat. De twee 'hotspots' in de duinen bij Nieuwvliet-Groede zijn hier voorbeelden van.

Verder door de polder

Na strandpaviljoen Matour buigen we links af, richting de polder en gaan de Sint Bavodijk op. We komen bij het wandelpad van de Zwartegatse Kreek, een binnendijkse kreek met een geschiedenis. Bij de Allerheiligenvloed van 1570 is de dijk doorgebroken en is een getijdengeul gevormd. De geul was toen groot genoeg om in 1604 Prins Maurits met een invasievloot te laten aanmeren. Daarna is de geul afgedamd en het voorland ingepolderd. De Wulpenpolder is weer in zee verdwenen. Als getuige van al die gebeurtenissen is enkel de huidige Zwartegatse Kreek overgebleven. In 2009 heeft het waterschap aan de rand van de Zwartegatse Kreek de nieuwe Zwartegatsedijk aangelegd. Deze dient als secundaire zeewering om Groede te beschermen.

We volgen het wandelpad langs de Zwartegatse Kreek. Via het bruggetje (net voor de camping) aan de rechterkant gaan we naar de overkant. Dan lopen we naar de Gerard de Moorsweg.

Uitstapje naar Groede

Voor degenen die nog niet moe zijn, is een uitstapje (drie kilometer extra) naar Groede zeker de moeite waard. Een pittoresk plattelandsdorpje met een authentieke historische dorpskern. In het bekende museumstraatje Slijkstraat gaan we terug in de tijd. Met historische winkeltjes, werkplaatsjes en terrasjes.

Om in Groede te komen, nemen we de eerste weg rechts op de Gerard de Moorsweg, langs Groede Podium. We lopen helemaal rechtdoor en komen uit op de Catsweg, hier gaan we links. Aan het einde van de weg slaan we rechts de Noordweg in.

Laatste loodjes

Terug op de route lopen we op de Gerard de Moorsweg helemaal rechtdoor, dwars door het platteland. Bij de kruising gaan we links de Havendijk op. Een stukje lopen we rechtdoor en gaan dan rechts de Hogedijk op. Een schitterend pittoresk weggetje met knotwilgen. Op de kruising gaan we met de bocht mee naar links. Nu zijn we op de Nolletjesdijk. We komen hier langs een boomgaard en een bunker. Aan het einde van deze weg gaan we rechts en bij de rotonde steken we over. We gaan naar links en lopen rechtdoor. Daar zien we in de verte de bootterminal weer.

Het kaartje en de routebeschrijving vindt u op scheldestromen.nl/tijdschrift. De route is 15 kilometer lang en kan uitgebreid worden met 3 kilometer. De route is eventueel ook met de fiets af te leggen (gedeeltelijk onverhard). ■

: bijzonder gevonden

De naam van de weg zegt het een beetje, maar aan het uiterlijk zou je het niet zeggen. De Oude Vlissingseweg tussen Middelburg en Abeele is oudste bestrate weg van Zeeland en misschien wel van Nederland.

door Arjan Goossen

De oude Vlissingseweg

Tegenwoordig is het een rustige straat net buiten het centrum van Middelburg. Al in 1466 liet Adriaan van Borssele die op het kasteel van West-Souburg woonde de weg verharderen tot Middelburg. In de zeventiende eeuw werd de weg bestraat. Omdat de weg regelmatig onder water liep, werd in 1642 besloten de weg te verhogen. Ooit was het de belangrijkste verbinding tussen Middelburg en Vlissingen en een belangrijke verkeersader richting Vlaanderen.

Langs de weg lagen veel buitenplaatsen met prachtige siertuinen. Die zijn voor het grootste deel verdwenen. Een van deze buitenplaatsen was Zorgvrij. Dit was omgeven door bossen. In de 19^e eeuw werd het afgebroken. De huidige woning die in 1916 werd gebouwd kreeg de naam van de oude buitenplaats. Een andere fraaie buitenplaats was Veldzigt. Dit buiten werd waarschijnlijk in de 18^e eeuw gebouwd. Op het terrein ervan staat nu een woonwijk.

Ondanks de rijke historie ziet de weg er hedendaags uit. Je kunt dus zeggen dat de weg met z'n tijd is meegegaan. De weg heeft nog steeds een verkeersfunctie en dat zal voorlopig nog wel zo blijven. ■

Ondanks dat Adjan Verhage (40) nog maar sinds dit jaar als projectleider bij het waterschap werkt, is de waterschapswereld niet vreemd. Adjan heeft jaren via Grontmij voor het waterschap gewerkt en zijn vrouw Alien Kok (40) heeft via haar werk bij DLG ook regelmatig contact met collega's van Adjan.

Zij de stekjes, hij het gras

Sinds 2001 wonen ze in Vlissingen met hun dochters Franka (9) en Nikki (7) en poezen Lotje en Sopje; een familie met vele bezigheden. "De meiden gaan helemaal op in paardrijden. Ik houd meer van hardlopen en train nu voor de Kustmarathon. Verder houd ik van fietsen en schaatsen. Voor dat laatste ga ik zelfs naar Breda", vertelt Adjan. De tuin is het domein van zijn vrouw. "Het gras, dat

mag Adjan maaien. Ik verzorg alle plantjes en zorg voor nieuwe stekjes", legt Alien uit. Die staan door de hele bijkeuken, schuur en in een kas buiten. Hopelijk kunnen ze snel de tuin in.

De familie denkt na over de meivakantie. Adjan: "Het wordt waarschijnlijk een rustige vakantie in de Provence om te genieten van andere natuur. Dan nemen

we stapels boeken mee, want dan hebben we eindelijk tijd om te lezen." Voor de zomervakantie zijn er plannen voor Zweden/Noorwegen. "Maar het kan ook best eens een klusvakantie worden. Want die vochtige schuur moet echt vervangen worden. We bouwen het om tot een veredelde kas met veel ramen, waar ik kan genieten en mijn plantjes goed kunnen groeien", aldus Alien.

achterdeur